

TOPLUMSAL DEĞİŞİM FARKLI KURUMLAR VE SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ¹

Özgür ERAKKUŞ*

İslam MUSAYEV**

ÖZET

Bu çalışmada farklı sektör temsilcilerinin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programı mezunlarından beklentilerini ortaya koymak ve hizmet öncesi eğitime öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Böylece araştırma kapsamında Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programı mezunlarının istihdam edildiği sektör temsilcileri ile görüşülmüş, farklı kurumlarda hizmet öncesinden kaynaklı sıkıntılar tespit edilmiştir. Araştırmada bireysel görüşme tekniği kullanılmış, elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutularak Sınıf Öğretmenliği eğitimi açısından önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf Öğretmenliği, Eğitim Fakültesi, Öğretmen Eğitimi, Özel Okul, Sosyal Faaliyetler.

ABSTRACT

In this study it is aimed to introduce expectations by representatives of different sectors from Faculty of Education of Elementary Teacher Education program graduates and to improve recommendations about pre-service training. Representatives of the sectors that graduates of Faculty of Education Elementary Teacher Department work had been interviewed about problems due to pre-service education. Individual interview techniques are used in the study, the obtained data was subjected to content analysis. Recommendations are given in terms of elementary teacher education.

Keywords: Class Teacher, Education Faculty, Teacher Training, Private School, Social Activities

¹ Bu makale 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

* İngilizce Öğretmeni, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Doktora Öğrencisi, <enginler@yandex.com>

** Dr., <islamismayil@gmail.com>

GİRİŞ

I.PROBLEM DURUMU

Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği programı lise sonrası 8 yarıyıllık lisans programı sunar. Programda alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür ve uygulama derslerine yer verilmektedir.

Toplumsal gelişim ve değişim eğitimi de etkilemektedir. Eğitim artık yaşam boyu olarak düşünülmektedir. Eğitim ortamlarının öğrencinin özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmesi gerekmektedir. Yeni ihtiyaçlara göre öğretmen adayları yetiştirilmelidir. Öğretmenler de kendilerini yenilemek durumundadırlar. Öğretmen, hayat boyu öğrenci olma konumundadır. Öğretmen bilgiyi sunma ve ona ulaşma konusunda rehberlik etmelidir. (Numanoğlu, 1999: 346-347). Bu noktada öğretmen yetiştirme, genel ve mesleki eğitime öğretmen yetiştiren kurumların nitelikleri de sorgulanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı genel ve özel öğretmen yeterliliklerini hazırlamıştır. (<http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html>, 2011). Milli Eğitim Bakanlığı yapılandırmacı yaklaşıma geçiş yapmıştır. Bu süreçte öğretmenliğe kaynak olan yüksek öğretim kurumlarının Milli Eğitimin gerisinde kaldığı taraflarca belirtilmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumların bilim mi yapacağı yoksa sektörün ihtiyaçlarına yönelik eğitim mi vereceği tartışma konusudur. Özel okullar da öğretmen adaylarının niteliklerini yeterli bulmamakta ve hizmet öncesi eğitimin geliştirilmesini talep etmektedir. (Binzet, 2007: 220-226). Haluk Yavuzer, bir gazeteye verdiği mülakatta Milli Eğitim Bakanlığı'ndan bir yetkilinin kendisine “Siz bilim adamı yetiştiriyorsunuz; ama bizim öğretmene ihtiyacımız var.” dediğini ifade etmektedir.(www.zaman.com.tr, 2011).

Öğretmenler diğer organizasyonlarda rol almaktadır. Halk Eğitim Merkezi vb. yaygın eğitim kurumları bunlara örnek verilebilir. Kızılay'ın Mudanya Altıntaş'ta düzenlediği gençlik kampında öğretmenler görev almaktadır. (www.kizilay.org.tr, 2011). Gene Bursa Büyükşehir Belediyesi Burfaş tarafından düzenlenen Kent Gönüllüleri Gençlik Kampında da öğretmenler görev almaktadır. (www.kentgonulluleri.org, 2011). Milli Eğitim Bakanlığının yurtdışında eğitim ataşelikleri ve eğitim müşavirlikleri bulunmaktadır. Bunlar yurtdışında bulunan Türk çocuklarının eğitimiyle ilgili bazı görevleri yerine getirmektedir. (Şişman, 2000: 206). Sivil toplum kuruluşlarının da Türk işçilerinin yoğun olduğu ülkelerde faaliyetleri vardır. Sosyal

Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu da 2011 yılında KPSS sıralaması ve mülakat usulüyle Eğitim Fakültesi mezunları için öğretmenlik kadroları ilan etmiştir.

Eğitim fakülteleri genel olarak devlet okullarına yönelik öğretmen yetiştirme politikası izlemektedir. Oysa eğitim fakültesi mezunları yaz okullarında, sosyal faaliyetlerde, yurtdışında çeşitli pozisyonlarda, özel okullarda, rehabilitasyon merkezlerinde, sosyal hizmetlerde vb. görev almaktadırlar. Sektör temsilcilerinden de bu konuda tepkiler gelmektedir.

Öğretmenlik uygulamasının bazı kurumlarda istenilen düzeyde takip edilmediği belirtilmektedir. Yapılan gözlem ve uygulamalar meslekte başarıyı arttırmaktadır. Hizmet öncesi mesleki bilinç ve mesleğin gerekliliklerini yerine getirmede istekliliğin yeterli olmadığı sektör temsilcilerince belirtilmektedir. Toplum da değerlerin eğitim kurumlarınca daha net şekilde savunulması konusunda giderek daha fazla baskı yapmaktadır. Yükseköğretim dâhil eğitim sürecinde gençlerin karakterinin olumlu yöne çekilebileceğine inanılmaktadır. (Bakioğlu ve Sılay, 2011: V). İster Milli Eğitim Bakanlığında, ister Sosyal Hizmetlerde veya diğer kurumlarda görev alsın lisans öğretimi esnasında bu görevlere yönelik temel bilgiler kazandırılmalı, meslek hayatları boyunca kullanacakları öğrenmeyi öğrenme becerisi ve meslek bilinci edinmeleri için çaba sarf edilmelidir.

Öğretmenler, farklı yerleri, kültürleri, şartları tanıma ve bu şartlara uyum konusunda eğitim ve bilgilendirmede yeterli görülmemektedir. Hem Türkiye içindeki çokkültürlülüğün etkileri hem de yurtdışında resmi kurumlarda ve özel kültür merkezleri vb. yerlerde görev alabilmesi dolayısı ile öğretim programlarında bu konu dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede yurtdışı görevlerde Sınıf Öğretmenliği eğitiminde Türk kültürü ve Din Kültürü eğitimlerinin de ele alınması gerekecektir.

II. ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amaçları içerisinde farklı beklentilere yönelik nitelikler de ele alınacaktır. Öğrencilerle ilişkiler, velilerle ilişkiler, zümre eğitim çalışmaları, sosyal faaliyetler vb. alanlar ön plana çıkan beklentilerden bazılarıdır.

Bu araştırmada sektörün Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programı mezunlarından beklentilerini ortaya koymak ve hizmet öncesi eğitime öneriler geliştirmek konusu da amaçlanmıştır.

III. YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli

Araştırma bireysel görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar:

Araştırmaya Sınıf Öğretmenliği mezunlarının istihdam alanları ile ilgili kişilerle görüşülmüştür.

Özel Öğretim Kurumu Yöneticisi

Resmi Okul Yöneticisi

Yaygın Eğitim Öğreticisi

Yurtdışı Kültür Merkezi Yöneticisi

Yaz Okulu İlgilisi

Yerel Kültür Araştırmacısı

Sosyal Hizmetler Görevlisi

B. Veri Toplama Süreci

Katılımcılar ile Mart 2011, Mayıs 2011 tarihleri arasında görüşülmüş ve aşağıdaki sorular yöneltilmiştir.

- İstihdam ettiğiniz personelden beklentiniz nedir?
- İstihdam ettiğiniz personelde hizmet öncesi eğitimde eksiklikler nelerdir?
- Hizmet öncesi (Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı) hangi konularda eğitimler olmalıdır?

C. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden (Yıldırım ve Şimşek, 2005:162) yararlanılmıştır. Bu bağlamda önce görüşme dökümü forma yazılmış ve kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Ardından kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

IV. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde katılımcılar ile yapılan görüşme sonucu elde edilen bulgular ve yoruma yer verilmiştir. Katılımcıların gruplarına göre bulgular verilmiştir.

A. Resmi ve Özel Öğretim Kurumları

- Öğretmenler görev yaptıkları okulun bulunduğu çevreye uyum göstermede sıkıntı yaşabilmektedir. Şehirlerde içgöç sonucu oluşan bölgelerde kentlilik bilinci, sorunlarla başa çıkma, suçun önlenmesi gibi konularda katkı sağlaması beklenmektedir. Bazı öğretmenler eğer kendileri üst sosyo-ekonomik gruba aitse kenar mahallelerde görev yaparken öğrencilere fazla değer vermiyorlar. Çokkültürlülük giderek önem kazanan bir kavramdır. Ülkemizde farklı milletlerden insanların bir arada yaşadığı yerler mevcuttur.
- Temel bilgisayar bilgisi, bilgisayar destekli eğitim, öğretim materyali hazırlamada bilgisayar bilgisi konusunda bazen istenilen düzeyde olmayabilmektedir.
- Sosyal faaliyetler, kulüp faaliyetleri konusunda daha fazla bilgili ve becerili öğretmenlere ihtiyaç vardır.
- Serbest Etkinlikler, Görsel Sanatlar, Müzik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Beden Eğitimi, Trafik Güvenliği, Rehberlik Sosyal Etkinlik derslerinde çeşitli nedenlerle isteksizlik gösterilmekte, derse ayrılan zamanda öğretmenler Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji derslerini işlemeyi tercih etmektedir.
- Günümüzde öğrenciler öğrenmeye karşı istekli değil, pek çoğunun ilgileri dağınık, ailesi ile iletişimi zayıf, aileden gerekli eğitimi almamış, basın yayın yoluyla bilinçaltılarında farklı oluşumlar sonucu genel görgü kurallarını içselleştirememiş

öğrenciler var, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde sıkıntıya sebep oluyor. Öğrencilere rehberlik götürmede uygun yöntem ve teknikleri kullanmada eksiklikler mevcuttur.

- Üstün zekâlı, kaynaştırma eğitimi alan, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan, başarılı, öğrenme güçlüğü çeken, özel yetenekleri ve farklı özellikleri olan öğrencilere bireysel eğitim verme, uygun yaklaşım oluşturmada problemler yaşanabiliyor.
- Şahsiyeti ile öğrenci üzerinde saygı uyandırıp etkileyecek, çocuğun eksiklerini önemseyecek, ihtiyaçlarıyla ilgilenecek, rehberlik yapacak, sevgilerini kazanacak, şefkat yolu ile disiplin sağlayacak öğretmen talep edilmektedir.
- Farklı eğitim yaklaşımları (International Bakalorya vb.) ve diğer sistemleri öğretmenler hizmet öncesinde tanımıyor.
- Öğretmenler bazı derslerin bilgisine sahip olmakta ancak öğretim yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmamaktadırlar.
- Sınıf Öğretmenlerinin okutacağı zorunlu ve seçmeli dersler ve rehberlik uygulamaları ile ilgili yeterli eğitim verilmediği ya da bu derslerle ilgili eğitimlerin olduğu ancak öğretimi ile ilgili yöntem bilgisi ve uygulama yetersizliği gözlemlenmektedir.
- Okutulan dersin yanında yerel kültürün aktarılmasında, bilinç kazandırılmasında yeterince çalışma yapılmıyor.
- Öğretmenler bazı temel mevzuat bilgileri, ölçme ve değerlendirme formları, zümre çalışmaları vb. konularda göreve başladığı okulda tecrübeli branş öğretmeni yoksa problemler yaşabilmektedirler.
- Öğrencilerin yaş grupları, gelişim özellikleri konusunda ve branşının öğretim yöntemleri konusunda daha fazla bilgilendirmeye ihtiyaç vardır.
- Yatılı okullarda gıda sağlığına uygunluk (hijyen), temizlik, sevk ve idare konularında bilgi sahibi olunması gerekiyor.
- Bazı davranış bozukluklarının tanınması ve çözümü noktasında bilgiye ihtiyaç var.

- Öğretmen yeterlilikleri arasında “okulun kültür merkezi olması” maddesi yer almakta, ancak öğretmenler bulundukları köy, mahalle, belde, bölge çapında yapılacak çalışmalarda istekli değiller, okul içinde ders dışı etkinlikler, OGYE çalışmaları, kulüp çalışmaları, yarışmalar, proje çalışmaları, rehberlik faaliyetleri vb. konularda görev almayınca bu tarz görevler belli öğretmenlere kalıyor.
- Ayrıca ileride yönetici pozisyonuna gelecek idarecinin yönetim ve organizasyon, mali disiplin gibi konularda alt yapısı olması beklenmektedir.
- Bazı olumsuzluklar ailelerden kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin çocuk ve ergen gelişimi, özellikleri, çocuk ve ergenlerle iletişim konusunda aileleri de bilinçlendirmesine ihtiyaç var.
- Serbest Zaman Etkinlikleri programında belirtilen becerilere öğretmenler sahip değildir.
- Özel okullarda çok çeşitli etkinlik ve çalışmalar yapılmaktadır.
- Öğrencilerden bir kısmı okuma, yazma, temel matematik becerilerinde yeterliliğe ulaşmadan üst sınıflara geliyorlar. Bu öğrencilere okul kuralları, okul kültürü ve davranış biçimleri benimsetilmiyor. Öğretmenler de bu konularda çaba göstermiyor. Lisans eğitimi esnasında adaylara öğretmenlik bilinci, meslek ahlakı konularında katkı sağlanmalı.
- Öğretmenlerde rol model oluşturacak davranış biçimleri geliştirilmesine ihtiyaç var.
- Öğretmenlik mesleğinin tanıtılması, sevdirmesi, bilinç kazandırılması, meslek ahlakının geliştirilmesi konusunda hizmet öncesindeki eksiklik hizmet sürecine de yansımaktadır.

B. Yaygın Eğitim Kurumları

- Yaygın eğitim konusundaki mevzuat ve programlar tanınmalıdır.
- Yetişkinlere yönelik davranış biçimleri, öğretim yöntemleri konusunda daha fazla bilgi sahibi olunmalıdır.

- Özellikle Belediyelerce açılan kurslarda kursiyerlerin sosyalleşmesine katkı beklenmektedir.

C. Yaz Okulları Kampları

- Öğretmenler rol model olmalıdır.
- Farklı ekonomik, kültürel, kişilik özelliklerine sahip öğrencilerin nasıl geliştirileceğine ilişkin bilgi gerekmektedir.
- Sportif ve sanatsal becerileri olan, el becerileri olan öğretmenler kolay bulunamıyor.
- Öğretmenlerin görev yaptıkları çevrenin tarihi, turistik, doğal, kültürel yerlerinin tanınması gerekiyor.

D. Yerel Kültür Araştırmacısı

- En küçük köyde bile bulunabilen öğretmenlerin görev yaptıkları yerin kültürünü kayıt altına almada yeterli çabaları yok.
- Lisansüstü çalışmalara ders programları uygun olmadığı için ulaşmada sıkıntı var.

E. Yurtdışı

- Yurtdışı görevlerde maddi (parasal) hedefler daha ön planda tutulmaktadır.
- Ülke dili, kültürleri ve sistemleri konusunda yeterli hazır bulunuşluk yoktur.

F. Sosyal Hizmetler

- Sosyal hizmetler ile ilgili bilgilenme ve tecrübe hizmet içinde olmaktadır.
- Yetiştirme yurdu, huzurevi, kadın sığınma evi, cezaevi, hastane gibi yerlerde görevlendirme ile görev alanlar bir süre sonra zor bir kitle ile uğraştıkları için görevi bırakmakta, programda süreklilik sağlanamamaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde araştırmaya yönelik sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Bu araştırma ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmen olan kişilerden rol model olmaları beklenmektedir. Mesleğini sevmeye, mesleğin gereklerini yerine getirmede isteklilik konusunda sıkıntılar vardır. Lisans döneminde bu bilincin kazandırılması arzu edilmektedir. Hitap edilen kitleye sadece bilgi verilmesi yeterli görülmemektedir. Hizmet öncesi farklı yerleşim yerlerinin özelliklerinin tanınmasına ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin hizmet öncesinde öğretim yöntemlerini daha iyi tanımaları ve daha fazla uygulama yapmaları gerekir. Okullarda ortaya çıkan gelişmelerin üniversite öğretim elemanlarınca da takip edilmesi ve programların buna göre güncellenmesi sektör temsilcilerince beklenmektedir. Yaşam boyu öğrenme kapsamında her yaş düzeyinin gelişimi ve eğitimi konusunda daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Farklı eğitim yaklaşımlarının tanınmasına ihtiyaç vardır. Rehberlik hizmetleri ve ders dışı etkinlikler tüm kurumlarca önemsenmekte ve öğretmenlerin hazır bulunuşluk düzeyi yeterli görülmemektedir.

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

- Resmi ve özel okulların beklentileri ve ihtiyaçlarına göre Sınıf Öğretmenliği programında düzenlemeler yapılmalıdır.
- Eğitim Fakültelerinde uygulanmakta olan ‘Topluma Hizmet Uygulamaları’ dersi uygulanmaya devam edilmelidir.
- Türkiye Avrupa Birliğine girmese de mezunlar yurtdışında uyum sorunu yaşamayacak şekilde eğitim almalıdır.
- Çokkültürlülük öğrencilere tanıtılmalıdır.
- Türkiye’nin farklı bölgeleri, yerel kültürler, şehirlerin sosyolojik özellikleri öğrencilere tanıtılmalıdır.
- Öğretmenlik uygulaması iki farklı okulda yaptırılmalıdır. Bu okullardan biri merkezde, gözde bir okul olurken diğeri şehirlerin biraz daha kenar semtinde olmalıdır.
- Üstün zekâlıların eğitimi, kaynaştırma eğitimi, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, öğrenme zorluğu, davranış bozukluğu, özel eğitim ve yetenek geliştirme vb. konular öğretim programında yer almalıdır.

-
- Öğretmen- öğrenci iletişimde karşılaşılabilecek sorunlar teorik bilgilerin yanında örnek olay yöntemi ile lisans döneminde öğrenciye etkili iletişim becerileri kazandırılmalı, onun meslek hayatında az sıkıntı yaşaması sağlanmalıdır.
 - Sınıf rehber öğretmenliği çalışmaları örnek olay yöntemiyle öğretmen adayına tanıtılmalıdır.
 - Kültürel, sosyal, sportif beceriler okul içinde kazandırılmıyorsa Halk Eğitim Merkezleri ve Belediyelerin Yaygın Eğitim Programları ile işbirliği ile hizmet öncesi kazandırılmalıdır. Örneğin Bursada BUSMEK; OSMEK vb. pek çok yaygın eğitim kurumunda çok çeşitli kurslar mevcuttur.
 - Öğretmenlik bilinci ve sevgisi kazandırılmalıdır.
 - Çocuk, ergen, yetişkin gelişim dönemleri ve özellikleri çok iyi tanıtılmalıdır.
 - Farklı eğitim yaklaşımları, alternatif okul modelleri tanıtılmalıdır. Bu tarz okullarda görev yapan idareci ve öğretmenler derslere davet edilmelidir.
 - Üniversite öğretim elemanları okullarda, sosyal hizmet kurumlarında gözlem yapmalı, Milli Eğitim sistemindeki gelişmeleri takip etmelidir.
 - Ders veren öğretim elemanı okulların zorunlu ve seçmeli derslerinin öğretim programlarını (müfredat) tanımalıdır.
 - Bir konu teorik olarak anlatılıyorsa bir sonraki hafta öğrenci ders planı hazırlamalı ve sınıfta kısa sunum yapmalıdır.
 - Uygulama içinden gelenlerin katılımını arttırmak için mesai saatleri sonrası ve hafta sonu lisansüstü programlar açılmalıdır.
 - Bilgisayar dersleri temel bilgisayar bilgisi kazandırırken, Bilgisayar Destekli Eğitim dersi konularak o ders için materyal hazırlamada kullanılacak bilgisayar programları tanıtılmalı, varsa okullarda kullanılabilecek yazılımlardan da haberdar edilmelidir.
 - Öğretim elemanları genel kültür düzeyinde de olsa resmi ve özel kurum ilgilileri ile temas kurup sektördeki uygulamaları tanımalıdır.
 - Lisans programı esnasında Müzik, Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlak Öğretimi dersleri daha doyurucu olmalıdır. En az bir dönem bilgi ve beceri

kazandırma, bir dönem de ilgili derslerin öğretim yöntemleri ve uygulamaları olmalıdır. Bu derslerin 1-5.sınıflar arası öğretim programları tanıtılmalıdır.

- Eğitim Fakültelerinin kütüphaneleri bu konularla ilgili kitaplarla, sesli ve görüntülü malzemelerle zenginleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- BAKİOĞLU, Ayşen-Sılay, Nur, (2011), *Yüksek Öğretim ve Öğretmen Yetiştirmede Karakter Eğitimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. V.
- BİNİZET, Turgut, (2007), *Öğretmen Yeterlilikleri, Okul Öncesi ve Öğretmen Eğitimi*, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği 6. Antalya Sempozyumu.
- NUMANOĞLU, Gülcan, (1999), *Bilgi Toplumu- Eğitim- Yeni Kimlikler II*, Bilgi toplumu ve Eğitimde Yeni kimlikler, Ankara; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, sayı 32.
- ŞİŞMAN, Mehmet, (2000), *Öğretmenliğe Giriş*, Pegem A. Yayınevi, Ankara.
- YILDIRIM, A. ve Şimşek H.,(2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- <http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html>
- <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=761761&title=turkiyede-26-yildir-pedagog-yetismiyor&haberSayfa=1>
- <http://www.kizilay.org.tr/genclik/sayfa.php?t=-Genclik.Kamplari-Bursa...Mudanya..Deniz.ve.Havuz.Kampi>
- <http://www.kentgonulluleri.org/index.php?id=basvurugiris2>